

Norges
nasjonalparker

Besøksforvaltning og merkevarestrategi

Røros 5.-6. mars 2024, Miljødirektoratet

Li-fjellet Foto: Finn-Stephan Dybvik

Agenda

- bakgrunn og formål for arbeidet
- besøksforvaltning – hvorfor skal vi drive med det?
- samgang besøksforvaltning og merkevarestrategi
- samisk forankring og inkludering
- i horisonten

Bakgrunn og formål

Oppdrag fra departementet i tildelingsbrevet i 2013:

«Utarbeide en merkevare- og kommunikasjonsstrategi for nasjonalparker, herunder nasjonalparksentre og alle andre naturinformasjonssentre og kompetansesentre, nasjonalparklandsbyer og -kommuner. »

Formål:

- Vi skal gi nasjonalparkene en tydelig posisjon i markedsføringen av Norge som bærekraftig reisemål og som grunnlag for bred lokal verdiskaping.
- Vi skal gjennom besøksforvaltning legge til rette for og styre bruken av nasjonalparkene slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

Meld. St. 18

(2015–2016)

Melding til Stortinget

Friluftsliv

Natur som kilde til helse og livskvalitet

Meld. St. 18 (2015–2016)

Friluftsliv - Natur som kilde til helse og livskvalitet

- Mål: nasjonalparker skulle bli mer tilgjengelige for folk flest.
- bruke nasjonalparker i folkehelseperspektiv
- flere ut i naturen – gode naturopplevelser

«Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.»

Utdrag fra Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark sitt verneformål. Kilde lovdata.no

Blåfjella-Skjækerfjella Foto: Steinar Johansen

Hvorfor driver vi med besøksforvaltning?

overturisme substantiv

BØYNING en; overturismen **+**

ETYMOLOGI sammensatt av [over-](#) og [turisme](#)

BETYDNING OG BRUK

turisme av et omfang som er så stort at det har negative konsekvenser

Kilde: DET NORSKE AKADEMIS ORDBOK

Attention! Don't leave your poo in the national park!

Bring along these custom-made toilet bags on your hike – for the sake of nature, your own health and the health of others.

Ta med deg disse spesialtilpassede toalettposene på turen – av hensyn til naturen, din egen og andres helse.

1. Take one or more toilet bags for your trip. The bags are specially designed for human feces.
 2. Each bag is easy to use and comes with instructions: poop directly into the bag and put toilet paper inside.
 3. You must carry the used bag(s) out of the national park. Used bags are hygienic, odorless and safe to store in your backpack.
 4. Throw away used bags in the designated waste containers, located at the trailhead parking areas (Torsfjorden or Indresand).
1. Ta med deg en eller flere toalettposer på turen din. Posene er spesialtilpasset for menneskelig avføring.
 2. Posene er enkle å bruke og på hver pose står det beskrevet hvordan de skal brukes: bæsje rett i posen, og legg toalettpapiret oppi.
 3. Brukte poser kan trygt legges i sekken og skal bæres ut av nasjonalparken. Posene er hygieniske og luktfrie.
 4. Kast posene i egne avfallscontainere på parkeringsplassene ved stistart (Torsfjorden eller Indresand).

Caution! Water from the stream is unsafe to drink unless treated. Due to high ecoli values from toilet waste, the water must be boiled or disinfected before use. Advarsell! Ikke drikk vann rett fra bekken, du kan bli syk. Grunnet høye ecoli-verdier fra toalettavfall, må vannet kokes eller desinfiseres på annen måte før bruk.

Hvem styrer ferdselen?

<https://www.arctichikes.no> › storskogvatnet

Storskogvatnet in Rago National Park in Sørfold

This 7.7 km long hike starts at the end of the road that follows Nordfjordelva in Sørfold municipality and goes up to Storskogvatnet lake in **Rago National** ...

<https://www.lonelyplanet.com> › ... › Attractions

Rago National Park | Norway Attractions - Lonely Planet

The small (171-sq-km), scarcely visited **Rago National Park** is a rugged chunk of forested granite mountain and moorland, riven with deep glacial cracks and ...

<https://nemventures.com> 2020/09/05 › rago-hidden-g...

Rago - The hidden gem of Nordland - Nemventures

Sep 5, 2020 — The **Rago National park** is a land of wilderness, rugged mountains, ... **Rago** less known than other parks of **Norway** and it makes it even ...

<https://www.pinterest.com> ... › Nordland

Rago National Park in Norway | Beautiful photos from Nature

Travel Destinations · Europe Destinations · Nordland. **RAGO NATIONAL PARK, NORWAY** - **Rago National Park** is a park in the county of.

amp.theguardian.com

Subscribe →

The Guardian For 200 years

News Opinion Sport Culture Lifestyle

Europe holidays

10 of Europe's best national parks ... that you've probably never heard of

These national parks offer extraordinary landscapes and wildlife - and far fewer tourists than the continent's more famous beauty spots. Have you visited a national park in Europe? Tell us about it in the

Faksimile: The Guardian

Rago, Norway

▲ Photograph: Alamy

Even the non-national park bits of the Nordland region of Norway are spectacular: flying or sailing into Bodø airport takes you along the dark, jagged edge of the country's coastline, but Rago itself is a particularly impressive sight to behold. Rugged rock formations, boulders and steep mountains jut out of the often other-worldly landscape. One of the highlights is the Litlvervassfossen waterfall, which tumbles off the edge of Litlvervatnet lake. There are trails to follow, as well as cabins to pitch up in at night, and nearby Sjunkehatten and Junkerdal national parks are also within easy reach for those who want to explore further.

• visitnorway.com/national-parks

Influensereffekten

Caroline Berg Eriksen

ADVERT

AUGUST 2, 2019 AT 2:19 PM - HVERDAGSLIV

Tour de Dovre

DEL PÅ: FACEBOOK TWITTER

Kilde: Caroline Berg Eriksens blogg: [Tour de Dovre - Caroline Berg Eriksen](#)

Er dette norsk vinterlandskap i 2060?

- natur er Norges «hovedprodukt»
- klimaendringer
- terrorfrykt
- endring i reisemønster
- drastisk økning i antall besøkende
- sosiale medier
- NOU 10:2023 – Leve og oppleve

Originalbilde fra Merkevaren Norges nasjonalparker. Foto: Øivind Haug

Oppsynsmannen

Hvorfor skal Bård Tufte Johansen bli naturens oppsynsmann?

Bård Tufte Johansen er tilbake med en ny serie på NRK.

FOTO: NRK

Vi må være i forkant!

- presset på naturen øker
- oppmerksomheten om behovet for naturvern øker
- Vi kan ikke endre **at** mennesker ønsker å besøke «vårt» verneområde, men vi kan forsøke å styre **hvor** og **hvordan** de skal besøke verneområdene våre.
- BESØKSstrategi, en strategi for **mer** besøk, **annerledes** besøk eller **ikke** besøk?

Besøksforvaltning

Å legge til rette for og styre bruken av et verneområde,

- slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig
- forståelsen for vernet økes
- verneverdiene ivaretas

Velkommen inn!

- velkommen til kommunen og landsbyen
- velkommen til å titte inn
- velkommen til å følge stien
- velkommen inn i verneområdet - dersom du og naturen er rustet for det

Forollhogna nasjonalpark Foto: Bjørn Harald Selboskar

Infopunkt i Elgå Foto: Sindre Kolstad Valan

Velkommen inn – uansett?

- En besøksstrategi kan være en strategi for mindre besøk, eller annerledes besøk.
- Det er ikke (nødvendigvis) en **strategi** for mer **besøk**.
- Å ønske "Velkommen inn", er ikke ensbetydende med å *ikke* ta vare på.

Velkommen inn! og tilrettelegging...

- Uttak av merkevaren følger besøksstrategiens føringer – kan gi mer besøk (sherpatrapputfordringen)
- Differensiert vern – tilpasset tilrettelegging.
- Noen steder er en modell som Sognefjellet naturlig, andre steder slett ikke.
- Tilgjengeligheten til et verneområde er viktig: det skal foreligge et **tydelig grunnlag** og **behov** for tilretteleggingen.

Sognefjellet Foto: Kim Daniel Hansen

Innhold i besøksstrategiene

- verneverdier
- beskrivelse av nåværende situasjon knyttet til bruk
- strategiske grep
 - kanalisering
 - formidling og informasjon
 - samarbeid med aktuelle aktører
- tiltaksliste

Besøksstrategi

Femundsmarka nasjonalpark og tilgrensede
landskapsvernområder

Nasjonalparkstyret
for Femundsmarka
og Gutulia

Verneområdestyret
for Trollheimen

Besøksstrategi

Trollheimen og Innerdalen landskapsvernområder,
Svartåmoen og Minilldalsmyrene naturreservater

Viktige elementer i besøksforvaltningen

- ta tydelige valg
- tilrettelegging kan generere bruk
- forankringsarbeidet er viktig – også ved revidering

Samisk forankring og inkludering

«Ivaretakelse av naturgrunnet innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området brukes til reindrift.»

- tidlig inn i prosesser
- samiske interesser løftes fram
- samarbeid og dialog
- mer på samisk språk
- velkommen inn?

Njaarken
vaarjelimmiedajve

Kaarhte j̄ih bīevnesh
Buerie b̄aeteme N̄oorjen
vaarjelimmiedajvi s̄ijse

Trollheimen Foto: Trine Hay Setsaas

Et taktskifte

- Alle verneområder skal ha besøksstrategi
- Nasjonalparker og store verneområder skal innlemme den i forvaltningsplanen og dermed også sende den på høring, den skal også godkjennes av Miljødirektoratet
- Merkevaren kan ikke tas i bruk uten at en besøksstrategi foreligger, akutte hensyn ivaretas

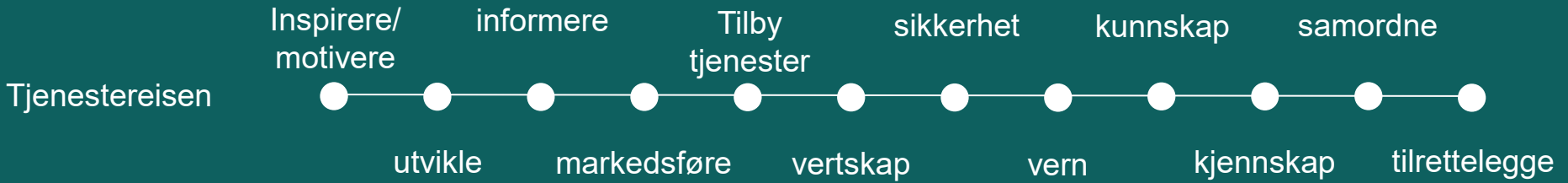
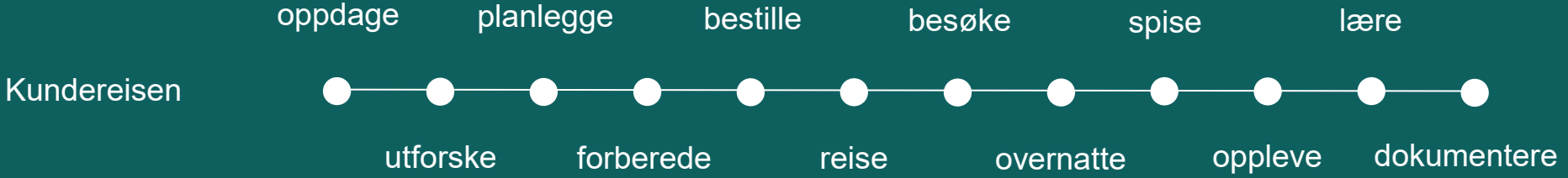

Bilde fra merkevaren Norges nasjonalparker Foto: Øyvind Haug

Merkevarestrategien på 20 sekunder

- Merket for Norges nasjonalparker er en invitasjon til besøk, og aktørene under merket er vertskap for naturopplevelser.
- Besøkende skal lære hvordan vi tar vare på naturen, og få muligheten til å ta del i vernet av det ypperste vi har av natur.
- Aktørene under merket skal hjelpe besøkende videre fra nett til en nasjonalparklandsby der man kan overnatte, til et besøkssenter der man kan lære mer, og til et startsted i nasjonalparken (kundereisen).
- Det handler om omsorg for både natur og besøkende

**Hvordan jobber vi med
merkevaren?**

Synnevika, Femundsmaraka nasjonalpark Foto: Sindre Kolstad Valen

Samarbeid nasjonalt og lokalt

- Sentral merkevaregruppe – forvalter og utvikler merkevaren Norges nasjonalparker
- Forvaltningsmyndighet er ansvarlig for sin besøksforvaltning og dermed også sitt uttak av merkevaren

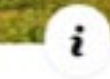
Sosiale medier – nasjonalt og lokalt

- Sosiale medier – vi forsøker å dem før de står der, da kan det være for sent å snu.
- Miljødirektoratet poster «allmennopplysning»
- Folk ønsker å følge sine områder, bruker ressurser på det. (idrett, politikk, interesseorganisasjoner etc.)

Børgfjell/Byrkjje
nasjonalpark

Nasjonalpark

Tore, Geir, Lillian og 959 andre
liker dette

Nasjonale kampanjer – nasjonalt og lokalt

- Fire filmer totalt: Kvistkneking og bålbrekking, drone og sykling
- Sosiale medier, kino og litt TV
- Spres av Miljødirektoratet og alle aktørene, lokalt tilpasset.
- Gode tall på visning og spredning.

Jomfruland

Foto: Morten Johannessen

Geilo stasjon

Foto: Trond Erik Buttingsrud

Varangerhalvøya

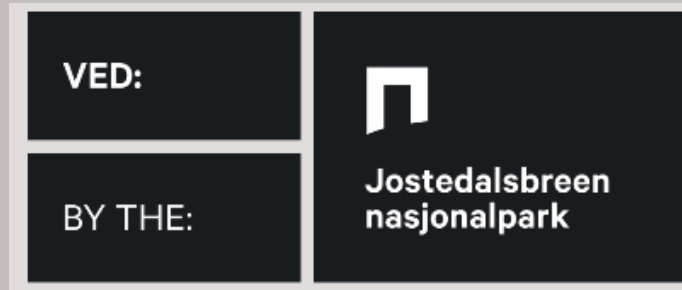
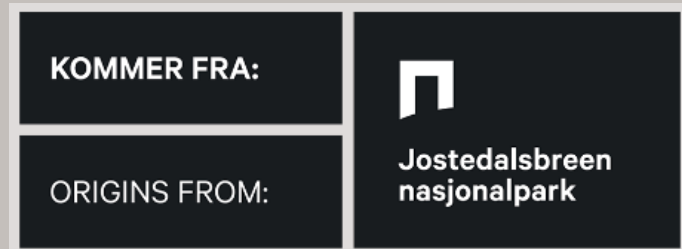
Foto: Geir Østereng

Alle foto: Kari Sveen

Kommersiell bruk av merkevaren

- Legger til rette for at virksomheter med geografisk tilhørighet til en nasjonalpark kan bruke merket i markedsføring.
- Kan søke om merket dersom:
det tilbys et produkt som kommer fra, eller det drives kommersiell, frivillig eller annen type virksomhet i, eller ved en nasjonalpark.

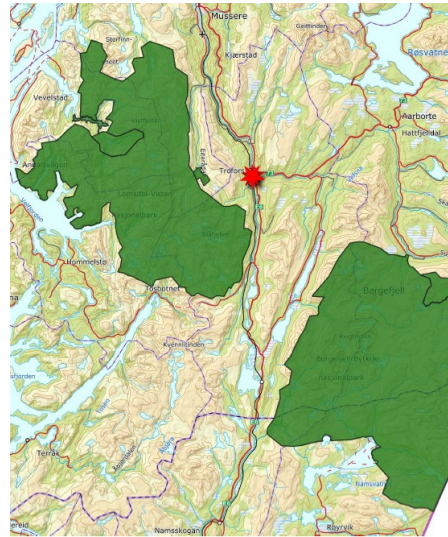

Nasjonalparkkommunene

En nasjonalparkkommune har **områder** som er vernet som nasjonalpark. Kommunen skal aktivt **legge til rette** for besøkende som vil oppleve nasjonalparkene og områdene rundt, samtidig som natur- og verneverdier blir tatt vare på.

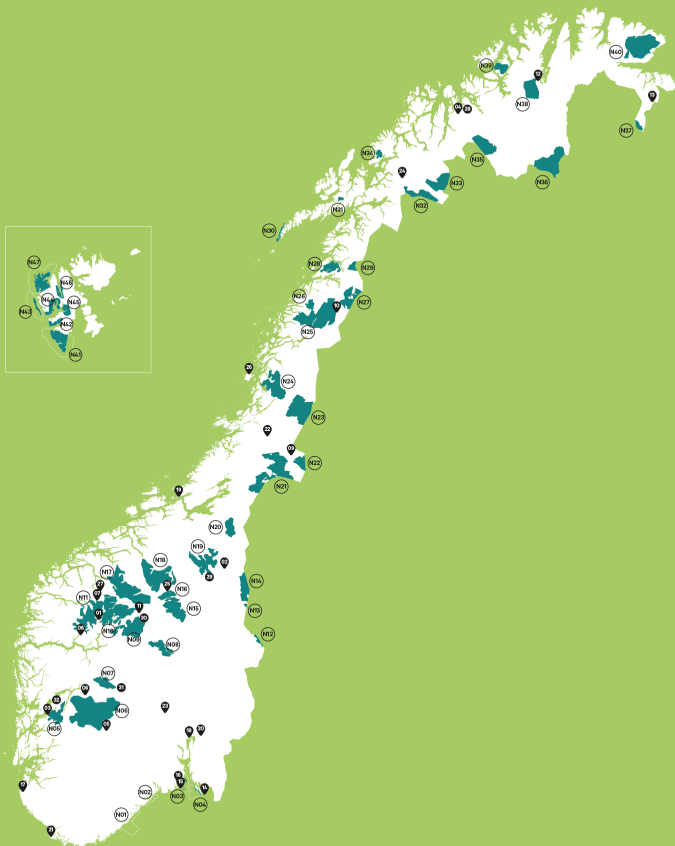
- 48 nasjonalparkkommuner.
- Aktør under merkevaren
- Innfallsporter til nasjonalparkene.
- Servicetilbud for deg som besøkende.
- Nærturer og lokale opplevelser.

Grane: ett godt eksempel

Skisse: SFTL

- to nasjonalparker
- omlegging av E6
- Laksvollen – nasjonalparkpunkt
- godt samarbeid - forvaltningen og kommunen

Nasjonalparker

N01 Raet nasjonalpark	N17 Reinheimen nasjonalpark	N30 Øvre Dividal nasjonalpark
N02 Jomfruland nasjonalpark	N18 Dovrefjell-Sundalsfjella nasjonalpark	N31 Ånderdalen nasjonalpark
N03 Færder nasjonalpark	N19 Forollhogna nasjonalpark	N32 Reisa nasjonalpark
N04 Ytre Hvaler nasjonalpark	N20 Skarvan og Roitdalen nasjonalpark	N33 Øvre Anårjohka nasjonalpark
N05 Folgefonna nasjonalpark	N21 Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	N34 Øvre Pasvik nasjonalpark
N06 Hardangervidda nasjonalpark	N22 Lierne nasjonalpark	N35 Stabbursdalen nasjonalpark
N07 Hallingskarvet nasjonalpark	N23 Børgfjell nasjonalpark	N36 Seiland nasjonalpark
N08 Langsua nasjonalpark	N24 Lomsdal-Visten nasjonalpark	N37 Varangerhalvøya nasjonalpark
N09 Jotunheimen nasjonalpark	N25 Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark	N38 Sor-Spitsbergen nasjonalpark
N10 Breheimen nasjonalpark	N26 Låhø nasjonalpark	N39 Nordenskiöld Land nasjonalpark
N11 Jostedalsbreen nasjonalpark	N27 Junkerdal nasjonalpark	N40 Forlandet nasjonalpark
N12 Fulufjellet nasjonalpark	N28 Sjunkehatten nasjonalpark	N41 Nordre Isfjorden nasjonalpark
N13 Gutulia nasjonalpark	N29 Rago nasjonalpark	N42 Sassen-Bünsow Land nasjonalpark
N14 Femundsmarka nasjonalpark	N30 Lofotodden nasjonalpark	N43 Indre Wijdefjord nasjonalpark
N15 Rondane nasjonalpark	N31 Møysalen nasjonalpark	N44 Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark
N16 Dovre nasjonalpark	N32 Rohkunborri nasjonalpark	

Besøkssteder nasjonalpark

01 Besøkssteder nasjonalpark
Jostedalbreen nasjonalpark
Breheimen nasjonalpark	06 Besøkssteder nasjonalpark
Hardangervidda nasjonalpark
Eidfjord	11 Besøkssteder nasjonalpark
Jotunheimen nasjonalpark
Breheimen nasjonalpark
Reinheimen nasjonalpark
02 Besøkssteder nasjonalpark
Femundsmarka nasjonalpark
Gutulia nasjonalpark	07 Besøkssteder nasjonalpark
Jostedalbreen nasjonalpark
Oppstryn	12 Besøkssteder nasjonalpark
Stabbursdalen nasjonalpark
03 Besøkssteder nasjonalpark
Folgefonna nasjonalpark	08 Besøkssteder nasjonalpark
Jostedalbreen nasjonalpark
Fjærland	13 Besøkssteder nasjonalpark
Øvre Pasvik nasjonalpark
04 Besøkssteder nasjonalpark
Reisa nasjonalpark	09 Besøkssteder nasjonalpark
Lierne nasjonalpark
Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	14 Besøkssteder nasjonalpark
Ytre Hvaler nasjonalpark
05 Besøkssteder nasjonalpark
Hardangervidda nasjonalpark
Skinnarbu	10 Besøkssteder nasjonalpark
Nasjonlparkene i Nordland	15 Besøkssteder nasjonalpark
Færder nasjonalpark

Besøkssteder våtmark, rovdyr, villrein og verdensarv

16 Besøkssteder våtmark, Ilene	22 Besøkssteder rovdyr, Namsskogan
17 Besøkssteder våtmark, Jæren	23 Besøkssteder rovdyr, Flå
18 Besøkssteder våtmark, Oslo	24 Besøkssteder rovdyr, Bardu
19 Besøkssteder våtmark, Ørland	25 Besøkssteder villrein, Hjerkins
20 Besøkssteder våtmark, Nordre Øyeren	02 Besøkssteder verdensarv, Røros
21 Besøkssteder våtmark, Lista	26 Besøkssteder verdensarv, Vega
	27 Besøkssteder verdensarv, Geiranger

Nasjonlparklandsbyer

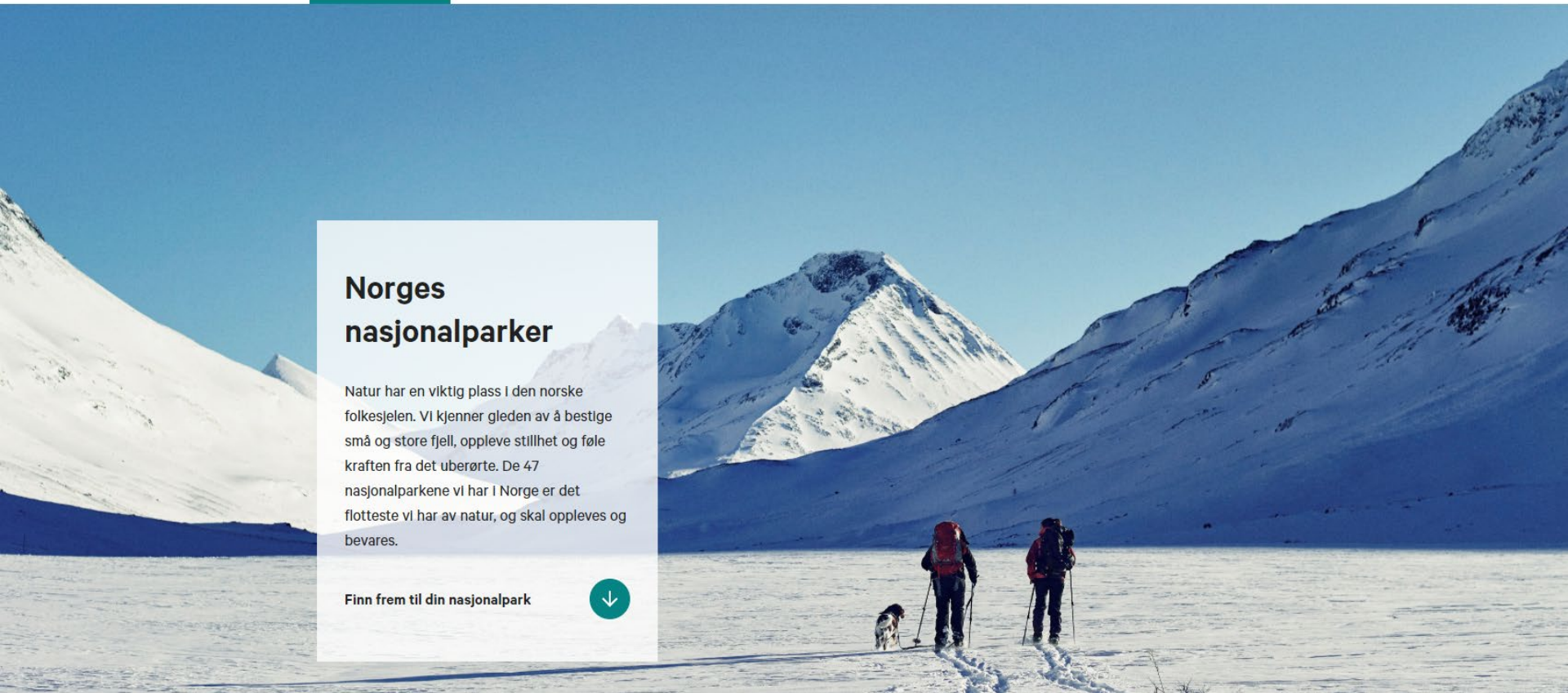
28 Nasjonlparklandsby, Storslett
29 Nasjonlparklandsby, Vingelen
30 Nasjonlparklandsby, Lom
31 Nasjonlparklandsby, Gello
32 Nasjonlparklandsby, Jondal

Norges nasjonalparker

Natur har en viktig plass i den norske folkesjelen. Vi kjenner gleden av å bestige små og store fjell, oppleve stillhet og føle kraften fra det uberørte. De 47 nasjonalparkene vi har i Norge er det flotteste vi har av natur, og skal oppleves og bevares.

Finn frem til din nasjonalpark

Prisvinnende design!

- Utkikkspunkt Sognefjellet vant DOGA-merket!
- konseptet underbygges; kvalitet og lavmælt naturlig tilrettelegging.
- Vi har også vunnet en fagpris for våre kart!

Design og arkitektur Norge : [Vinnere av DOGA-merket](#)

DOGA

🔍 Søk

Landskapsarkitektur åpner fjellheimen for alle

Miljødirektoratet ønsker å gjøre nasjonalparkene våre mer tilgjengelige. Vi fått et anlegg som åpner Jotunheimen for personer med nedsatt funksjonsevne, og som glir elegant inn i høyfjellsnaturen.

Veileder

Besøksforvaltning i norske verneområder

Besøksforvaltningsveilederen skal fungere som et verktøy i en strategisk og god forvaltning av verneområder.

Veilederen for besøksforvaltning skal være en støtte for å oppnå en god prosess i arbeidet med besøksforvaltning i norske verneområder. Målgruppa for veilederen er forvaltningsmyndighetene for ett eller flere verneområder. Besøksstrategier er et verktøy som kan tas i bruk av mange, også utenfor verneområdegrensen.

+ Hva er besøksforvaltning?

+ Hvorfor driver vi med besøksforvaltning?

+ Verneverdiene tillegges størst vekt

+ Hva er en besøksstrategi?

> [Ofte stilte spørsmål](#)

Vår veiledning

- Besøksforvaltning i norske verneområder digital veileder
- Innfallsportveileder - under revidering og omlegging til digital veileder
- Naturarven som verdiskaper-tips og eksempler
- Sårbarhetsvurdering i verneområder (NINA-rapport)
- Brukerundersøkelser som verktøy i forvaltning av verneområder

I horisonten

- revidering av besøksstrategier, de første er nå gamle
- evaluering av merkevarestrategien som nå er 10 år gammel
- revidering av våre veiledere etter flere års erfaring

Takk for oppmerksomheten!

